

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף נג

תנו רבנן: אוכלים ענבים של שביעית עד שיכלו הגפנים המודלים על כלונסאות ממקום ששמו 'אוכל', ואם יש במקום אחר גפנים שעדיין לא כלו בהם הענבים מותר להמשיך לאכול עליהם.

הגמרא מביאה את זמני הביעור של זיתים וגרוגרות (= תאנים יבשות).

פגי בית היני / אהיני דטובינא: תאנים / תמרים שבאותם מקומות נשארים קטנים לעולם.

בין הכיפין / בין השיצין: התבאר לעיל בדף נב.

משנה: אסור למכור בהמה גסה לנכרים, גזירה שמא ישאיל או ישכיר את בהמתו לנכרי שיעשה עמה מלאכה בשבת, או שמא ימכור אותה הישראל לנכרי בערב שבת סמוך לשקיעה ויקרא לה הישראל בקולו כדי שתלך, ומשום שהיא מכירה את קולו היא תלך ד' אמות ברה"ר כשיש עליה משא, ויעבור על איסור 'מחמר' בשבת, והישראל מצווה מן התורה על שביטת בהמתו בשבת (שנאמר "לא תעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֲתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְשׂוֹרְךָ וְחֹמְרְךָ וְכָל בְּהֵמַתְךָ").

וכן אסור למכור להם עגלים וסייחים (= חמורים קטנים), שאפילו שאינם ראויים עכשיו למלאכה יש לחשוש שמא יבואו להתיר למכור אף גדולים. וכן אסור למכור להם שבורים (= שאינם ראויים למלאכה), שמא יבואו להתיר למכור אף שלימים.

רבי יהודה מתיר למכור להם בהמה שבורה, כיון שהנכרי לא משהה אותה אצלו אלא מיד שוחטה ואין הישראל רואה אותה אצל הנכרי, וממילא אין חשש שיבוא להתיר למכור שלימה.

בן בתירא מתיר למכור להם סוס, לפי שהוא עשוי לרכב עליו. ואין לגזור שמא ישאיל או ישכיר אותו לנכרי וירכב עליו בשבת, או שיקרא לסוס בקולו והוא ילך בגללו כשהנכרי רוכב עליו, שאין זה איסור תורה אלא 'שבות' מדרבנן - שאסרו לרכב על בהמה בשבת.

(המשך בדף הבא ↓)

יש מקומות שהחמירו על עצמם לא למכור לנכרים אף בהמה דקה (= שאין עושים בה מלאכה וממילא את בה את החששות הנ"ל), שמא יבואו למכור להם בהמה גסה.

יש מקומות שנהגו לא לאכול בליל הסדר בשר צלי (= מדובר בזמן הזה שאין מקדש), לפי שנראה כאוכל קרבן פסח מחוץ לירושלים (= אסור לאכול קדשים בחוץ).

גמרא: אסור לומר 'בשר זה לפסח' אפילו על בשר לאחר שחיטה, לפי שנראה כמקדיש את הבשר בקדושת דמים כדי למכור אותו ולקנות בדמיו קרבן פסח, ואוכל קדשים בחוץ. (כך פירש רש"י, וראה בתוס' ביאור אחר).

אבל מותר לומר 'חיטים אלו לפסח', לפי שאינם ראויים לקרבן, וכולם מבינם שכוונתו לומר שחיטים אלו יהיו מוצנעים לאוכלם בפסח.

גדיים מקולסין: צלויים שלימים כפי שהיו צולים את קרבן הפסח - ראשו על כרעיו ועל קרבו.

למסקנת הגמרא: אסור לעשות גדי מקולס בין אם אמר 'בשר זה לפסח' ובין אם לא אמר, משום שנראה כקדשים בחוץ. אבל גדי שאינו מקולס אסור רק אם אמר 'בשר זה לפסח'.

רב אחא שנה את הברייתא של תודוס בשם רבי שמעון ולא בשם רבי יוסי.

רבי שמעון פוטר: נחלקו התנאים על הנודר 'הרי עלי מנחה מן השעורים' והרי אין מנחה באה אלא מן החיטים: תנא קמא סובר 'תפוס לשון ראשון' – 'הרי עלי מנחה' ויביא מהחיטים. אבל רבי שמעון סובר 'אף בגמר דבריו אדם נתפס' ודעתו על כל מה שמוציא מפיו, אך כיון 'שלא התנדב כדרך המתנדבים' אין נדרו חל. לפי רבי שמעון אין שום דמיון במעשה תודוס של אכילת גדי מקולס כאכילת קודשים, מכיון שגם אילו היה מקדיש את הגדי לאחר השחיטה לא היה חל הקדשו שאין זה כדרך המקדישין.

רבי שמעון בשיטת רבי יוסי אמרה: הממיר בהמת קרבן בבהמת חולין – בהמת החולין מקבלת גם היא את הקדושה ובהמת הקרבן נשארת בקדושתה. נחלקו התנאים באדם שהמיר שני קרבנות שונים על בהמת חולין 'הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים': רבי מאיר סובר 'תפוס לשון ראשון' והיא נהיית תמורת עולה. רבי יוסי סובר 'אף בגמר דבריו אדם נתפס' ודעתו על כל מה שמוציא מפיו, וחלה גם תמורת עולה וגם תמורת שלמים ולכן הבהמה תרעה עד שתסתאב. לכאורה כמו שרבי שמעון סובר כרבי יוסי (ש'אף בגמר דבריו אדם נתפס') - כך גם רבי יוסי סובר כרבי שמעון (שאם 'לא התנדב כדרך המתנדבים' אין נדרו חל).

(המשך בדף הבא ↓)

ורבי יוסי לא סבר כרבי שמעון: אף שהוא סובר ש'בגמר דבריו אדם נתפס', אבל הוא לא סובר שאם 'לא התנדב כדרך המתנדבים' אין נדרו חל. ולכן הנודר 'הרי עלי מנחה מן השעורים' - מביא מהחיתים, כי אין אדם מוציא דבריו לבטלה. ולפי זה גם האומר על בשר צלוי 'הרי זה לפסח' אפילו שלא התנדב כדרך המתנדבים נדרו חל (לדמי פסח), ולכן קרוב היה תודוס להאכיל קודשים בחוץ.

משנה: יש מקומות שנהגו להדליק נר ביום הכיפורים ויש מקומות שנהגו לא להדליק. בגמרא מבואר ששניהם התכוונו לטעם אחד - שלא יבוא לידי תשמיש המיטה. ביאור: במקומות שנהגו להדליק את הנר הטעם הוא שאין אדם משמש לאור הנר, ובמקומות שנהגו לא להדליק הטעם הוא שלא יראה את אשתו ויתאווה לה.

גמרא: אין מברכים על האור אלא במוצ"ש: ולא במוצאי יום כיפור. טעם הדבר כיון שבמוצ"ש היתה בריאתו הראשונה של האש, על ידי אדם הראשון שהקיש אבנים זו לזו והוציא אש.

עולא הוה רכיב: רבי אבא שאל את עולא, האם הוא אמר בשם רבי יוחנן שלא מברכים על האש במוצאי יו"כ? עולא במקום לענות הזעיף פניו לכיוונו של רבה בר בר חנה, כרומז לו שהוא אמר זאת בשם רבי יוחנן. רבה בר בר חנה הבין את הרמז ואמר שלא אמר זאת, אלא על הדלקת נר ביו"כ שחל בשבת, שלא להדליקו אלא עד מוצ"ש (במקום שנהגו שלא להדליק נר), וטעו בדבריו.